

พลวัตความมั่นคงในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนจังหวัดตาก Border Security Policy in the dynamism of Tak Development Economic Zone

คมสันต์ นาควังไทร*, กฤษณ์ รักชาติเจริญ**
และดำรงศักดิ์ จันโททัย***

โครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

**Khomsan Nakwangsai, Krish Rugchatjaroen
and Damrongsak Janthothai**

Doctor of Philosophy in Social Sciences Ramkhamhaeng University
Ramkhamhaeng Road, Huamark Subdistrict, BangKapi District, Bangkok
Email: khomsan_n@kpru.ac.th, krish.rug@outlook.com, drs2542@hotmail.com

Received: November 8, 2022

Revised: March 16, 2023

Accepted: March 20, 2023

บทคัดย่อ

แนวคิดความมั่นคงในสังคมปัจจุบันที่มีความเป็นพลวัตสูง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง หากแต่ความมั่นคงชายแดนในปัจจุบันมิได้เป็นเพียงแนวคิดที่เป็นความมั่นคงในรูปแบบดั้งเดิมเพียงมิติเดียว และเมื่อกล่าวถึงการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่มีการส่งเสริมการค้าการลงทุนประกอบสถานการณ์ในพื้นที่ชายแดนที่มีความตึงเครียดแล้วนั้น ย่อมชี้ให้เห็นพลวัตในการบริหารจัดการรวมไปถึงกระบวนการนโยบายความมั่นคงที่จะมีการดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าวทำให้ต้องมีการเปลี่ยนมุมมองและกระบวนการทัศน์ใหม่ซึ่งมิใช่เป็นเรื่องเฉพาะทางของหน่วยงานด้านความมั่นคงหรือภาคราชการเพียงฝ่ายเดียว แต่มีการเพิ่มบทบาทภาคพลเมืองในกระบวนการนโยบายซึ่งเป็นเรื่องท้าทายต่อการพัฒนาและการบริหารจัดการชายแดนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้องกับสังคมนิเวศน์วัฒนธรรม

คำสำคัญ: นโยบายความมั่นคง, การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน, ในสังคมพลวัต

* นักศึกษาปริญญาเอก โครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** รองศาสตราจารย์, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์ที่ปรึกษา.

*** รองศาสตราจารย์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อาจารย์ที่ปรึกษา.

Abstract

The idea of security in today's highly dynamic society include economics, social and politics. Present border security was perceived in more than one- dimensional traditional security concept when it comes to the development of border economic areas promoting trade and investment of the high border tension area. The results indicated the dynamics between management and security policy processes. The implementation of policy in such areas requires not only a new perspective and paradigm shift that is not something specific to the security agencies or the government sector but also the increasing role of the civic sector in policy making which challenge to the development and effective management of borders in accordance with the socio-cultural development.

Keywords: Security Policy, border economic development, dynamic society

1. บทนำ/ความเป็นมา

ความมั่นคงของชาติเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทุกประเทศในโลกต่างต้องการให้เกิดและดำรงอยู่ตลอดไป ประเทศชาติที่มั่นคงประชาชนต้องมีความอยู่รอดปลอดภัย ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าและสังคมมีความปึกแผ่น ชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและยั่งยืนในอนาคต หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของโลกตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเข้าสู่ส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนและการเปิดประเทศสู่ภายนอกจะเห็นได้ว่าความมั่นคงของชาติได้ขยายขอบเขตจากความอยู่รอดปลอดภัยและความเจริญก้าวหน้าของประเทศเชื่อมโยงไปสู่มิติอื่น ๆ เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมิติด้านการเมืองด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

จากเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ¹ (พ.ศ.2561-พ.ศ.2580) คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากร ธรรมชาติยั่งยืน” ที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในยุทธศาสตร์ชาติซึ่งกำหนดขึ้น ภายใต้กรอบแนวคิด ความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เกราะ อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติ ได้ทุกรูปแบบ ควบคู่กับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้กลไกการจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล และได้ตัวชี้วัด 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ความสุขของประชากรไทย (2) ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ (3) ความพร้อมของกองทัพหน่วยงานด้านความมั่นคงและการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (4) บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศ และ (5) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม แผนบูรณาการ

¹ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-พ.ศ.2580) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา 135 ตอนที่ 82 ก (13 ตุลาคม 2561): 10-11.

ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง² พ.ศ.2564 - พ.ศ.2565 จะเห็นได้ว่าการพัฒนาความมั่นคงของชาติจะมีการบูรณาการทั้งกองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติ ได้ทุกรูปแบบ ควบคู่กับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

ภายใต้แผนการพัฒนาประเทศตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยใช้กลไกการจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือประเทศเพื่อนบ้านและ มิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล) ความท้าทายในการกำหนดและขับเคลื่อนแผนงานด้านความมั่นคงชายแดน (Border security)³ ซึ่งแต่เดิมเป็นเรื่องของการจัดการอำนาจอธิปไตยและเป็นการทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย การจัดการภัยคุกคามในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบริเวณตามแนวชายแดน ทั้งเรื่องปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การข้ามชายแดน การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แรงงาน และโรคระบาดที่เกิดจากการข้ามชายแดน เป็นต้น สร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและการใช้ทรัพยากรร่วมกันและความร่วมมือไม่ว่าจะเป็น การค้าชายแดนซึ่งมีการติดต่อค้าขายไม่ว่าจะเป็นทางการ โดยผ่านจุดผ่านแดนถาวร และช่องทางธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันจะมีลักษณะในการรักษาความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) ที่ครอบคลุมไปทุกมิติ ทั้งทางด้านการทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

ประกอบกับพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนด้านจังหวัดตาก นั้นมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ แต่ยังมีประสบปัญหาในลักษณะความมั่นคงที่ซับซ้อนและมีความเข้มข้นสูง เพราะนอกจากจะมีจุดผ่านแดนถาวรในด้านสะพานมิตรภาพไทย-พม่าทั้งสองแห่งแล้ว ยังมีแนวเขตแดนติดกับฝั่งประเทศพม่าระยะทางยาวประมาณ 535 กิโลเมตร เป็นพรมแดนธรรมชาติที่กั้นด้วยแม่น้ำเมยและห้วยวaleyระยะทางยาวประมาณ 380 กิโลเมตร เป็นทิวเขาตะนาวศรีประมาณ 155 กิโลเมตร มี 5 อำเภอที่มีเขตติดต่อกับชายแดน ได้แก่ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง มีจุดทำการค้า 1 แห่ง คือจุดผ่านแดนถาวรแม่สอด-เมียวดี พื้นที่ชายแดนด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ประกอบด้วยพื้นที่ 5 อำเภอดังกล่าวแล้ว ยังมีศักยภาพและมีความพร้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน สังคม การเมือง ระบบสาธารณสุข ศักยภาพของหน่วยงานในพื้นที่และศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์สูงกว่าพื้นที่ชายแดนอื่น มีบริบทที่ตั้งเป็นประตูทางการค้าชายแดนและเป็นจุดเชื่อมโยงบนพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ

² สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, “แผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง พ.ศ. 2564 - พ.ศ. 2565,” <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2021/07/NSC-plan-national2564-2565.pdf>, สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

³ สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงกิจการชายแดนและประเทศรอบบ้าน, “แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (2559 – 2564),” <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง.pdf>, สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

ตะวันออก - ตะวันตก (EWEC: East -West Economic Corridor) ซึ่งพื้นที่ชายแดนจังหวัดตากมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีมูลค่าสินค้าเข้าออกสูงที่สุด⁴ และได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนาร่องของประเทศไทย (Special Economic Zone: SEZ)⁵ เมื่อคราวประชุมของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ในการประชุมครั้งที่ 1/2557 วันที่ 15 กรกฎาคม 2557 ณ กองบัญชาการกองทัพไทย โดยมีหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นประธานการประชุมได้เห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่เป้าหมายได้แก่ 1) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก (ภาคเหนือ) 2) อำเภออุ้มผาง จังหวัดสระแก้ว (ภาคกลาง) 3) พื้นที่ชายแดน จังหวัดตราด (ภาคกลาง) 4) พื้นที่ชายแดน จังหวัดมุกดาหาร (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) และ 5) อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ด้านสะเดา และด้านปาดังเบซาร์ (ภาคใต้) อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่เกิดประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความมั่นคงชายแดน ซึ่งหากเปรียบเทียบทั้งสี่พื้นที่แล้ว พื้นที่ชายแดนด้านอำเภอแม่สอดจังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนติดประเทศพม่ามีศักยภาพเป็นทั้งประตูการค้าการลงทุนอุตสาหกรรมและการจ้างแรงงานหนาแน่น

ดังนั้นในการจัดความมั่นคงในพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่มีความซับซ้อนของปัญหาอยู่นั้นเป็นเรื่องที่ท้าทายต่อภาครัฐในการดำเนินนโยบายและการพัฒนาทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเป็นประเด็นที่ท้าทายเนื่องจากพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนนั้นมีความผันผวนสูงด้านความมั่นคงอีกด้วย

โดยครั้งนี้ผู้เขียนต้องการอธิบายดังนี้

- 1) วิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากที่ทำให้เกิดพลวัตทางสังคมและความมั่นคงชายแดน
- 2) บทบาทสำคัญในการร่วมมือและดูแลรักษาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนซึ่งมีความเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ทั้งในรูปแบบความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่และการไปมาหาสู่ระหว่างพลเมืองทั้งในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมสองฟากฝั่งในบริเวณพื้นที่ชายแดน

⁴ ศุลกากรแม่สอด, “สถิติการจัดเก็บรายได้ด้านศุลกากรแม่สอดตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557-2565,” <http://maesot.customs.go.th/>, สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565

⁵ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.), “ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 4/2557 เรื่อง นโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ,” ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2557, http://www.boi.go.th/upload/content/4_2557_28267.pdf, สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565.

2. วิเคราะห์สถานการณ์การชายแดน

2.1 สถานการณ์ด้านความมั่นคงชายแดน

ในสถานการณ์ความมั่นคงชายแดนซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหลากหลายมิติและหลายระดับ และการเกิดขึ้นของระบอบชายแดน (Border regime)⁶ ซึ่ง Eiki Berg และ Piret Ehin ได้นำเสนอการเกิดขึ้นของระบอบชายแดนในนโยบายการจัดการชายแดนของสหภาพยุโรปที่แบ่งได้ 3 ระดับ คือ เหนือระดับระดับชาติ (Supranational) ระดับชาติ (National) และระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหลากหลายมิติ ดังนี้

1) มิติบทบาทอำนาจหน้าที่ของรัฐ Policy Negotiated)

การดำเนินนโยบายจำนวน 2 รูปแบบ คือ การดำเนินนโยบายความมั่นคงที่มีการดำเนินการภายในประเทศโดยทั่วไป การดำเนินนโยบายความมั่นคงเชิงพื้นที่ จากตัวชี้วัดในแผนการปฏิบัติงานในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ⁷ ในระดับการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติในระดับภูมิภาคและพื้นที่จังหวัดชายแดนและสถานการณ์ความมั่นคงจังหวัดตาก⁸ ต้องเผชิญสภาพปัญหาของการพัฒนาได้ ดังนี้ 1) ปัญหาการลักลอบการค้าสินค้าที่ผิดกฎหมายตามแนวบริเวณชายแดน ยาเสพติด 2) ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายส่วนใหญ่เป็นชาวเมียนมาส่งผล กระทบต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน 3) ปัญหาอาชญากรรม 4) ปัญหาโรคติดต่อที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 5) ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น หมอกควันและไฟป่า อีกทั้งในด้านอำเภอชายแดนด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตากมีลักษณะสังคมเมืองผสมผสานกับสังคมเกษตรกรรม มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและนั่นเป็นสภาพสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีหลากหลายอย่างมาก

2) มิติรูปแบบบริหารจัดการ (Mode of government)

สภาพพื้นที่ด้านอำเภอชายแดนด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นพื้นที่การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมา โดยมีสะพานมิตรภาพไทยพม่าเป็นจุดเชื่อมโยงการค้า จากการที่อำเภอแม่สอดเป็นเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการค้าการลงทุนในเขตพื้นที่ค่อนข้างสูง จึงเกิดประชากรแฝงทั้งที่เป็นแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว มีการเคลื่อนย้ายทั้งในด้านการทะเบียนราษฎรและการขึ้นทะเบียนแรงงาน รวมทั้งเรื่องการผ่านแดนของแรงงานชาวเมียนมาและนักท่องเที่ยว มีการนำความตกลงระหว่างรัฐบาลว่าด้วยข้อตกลงการค้าข้ามแดนปี พ.ศ.2540 มาบังคับใช้แทนข้อตกลงชั่วคราวเดิม โดยกำหนดให้ผู้ถือบัตรผ่านแดนพำนักได้ไม่เกินครั้งละ 2 สัปดาห์และผู้ถือบัตรผ่านแดนชั่วคราวให้พำนักได้ครั้งละไม่เกิน 1 สัปดาห์

⁶ Berg, E. and Ehin, P. "What Kind of Border Regime is in the Making?: Towards a Differentiated and Uneven Border Strategy." *Journal of the Nordic International Studies Association* March 2006 41(1), 53–71.

⁷ Ibid, 3.

⁸ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, "แผนพัฒนาจังหวัดตาก (2566-2570)," <http://web.tak.go.th/upload/files/U-1675315230.pdf>, สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2566.

แต่ในทางปฏิบัติ ณ จุดผ่านแดนถาวรบ้านริมเมย (แม่สอด-เมียวดี) กำหนดให้ผู้ถือบัตรผ่านแดน และผ่านแดนชั่วคราวต้องเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หากแต่ยังมีการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองแรงงานต่างด้าว มีการเฝ้าระวังของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร แต่เนื่องจากความยาวของพรมแดนมีระยะทางที่ยาว 540 กิโลเมตร ที่เป็นทั้งพรมแดนธรรมชาติอย่างแม่น้ำเมย ต้นเขินทำให้ง่ายและสะดวกต่อการข้ามประกอบกับเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความมั่นคงมีจำนวนน้อยยากต่อการตรวจตรา

3) ระดับความเปิดกว้างของประเทศ (Degree of openness)

หากวิเคราะห์สถานการณ์การณ์ความมั่นคงในมิติบทบาทอำนาจหน้าที่รัฐ (Policy Negotiated) และในระดับชาติ(national) ความมั่นคงชายแดน (border security)⁹ จะพบว่าผู้คนบนพื้นที่ชายแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพรมแดนทางชาติพันธุ์และพรมแดนของรัฐชาติผ่านกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของผู้คนในพื้นที่ชายแดน เนื่องจากประเทศไทย-พม่า ยังไม่มีการตกลงปักปันเส้นเขตแดน ทำให้เกิดปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนจำนวน 26 พื้นที่ ประกอบด้วย ในพื้นที่จังหวัดตาก จำนวน 17 พื้นที่ แบ่งเป็น ปัญหาที่เกิดจากแผนที่ประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาจัดทำไม่ตรงกัน จำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) บริเวณบ้านพะตี่ ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ เกิดช่องว่าง 1 ตารางกิโลเมตร 2) บริเวณแนวเขาคุปัว ตำบลโมโกร อำเภออุ้มผาง เกิดช่องว่าง 10 ตารางกิโลเมตร 3) บริเวณบ้านตะเปอตู ตำบลโมโกร อำเภออุ้มผาง เกิดช่องว่าง 2 ตารางกิโลเมตร 4) บริเวณบ้านกล้อทอ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง เกิดช่องว่าง 3 ตารางกิโลเมตร และ 5) บริเวณบ้านมะโอโตะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง เกิดพื้นที่ทับซ้อน 4 ตารางกิโลเมตร กรณีชนกลุ่มน้อย กองกำลังกะเหรี่ยงประชาธิปไตยฝ่ายพุทธ (Democratic Karen Buddhist Army-DKBA) กองกำลังทหารสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงอิสระ (Karen National Union - KNU) และปัญหาชนกลุ่มโรฮิงญา ตลอดแนวชายแดนประเทศไทย-พม่า มีที่ตั้งกองกำลังทหารพม่าและกองกำลังทหารกะเหรี่ยง ซึ่งจะมีการสู้รบระหว่างทหารพม่าและทหารกะเหรี่ยงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และการต่อต้านรัฐบาลของสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปในพม่า ชนกลุ่มน้อยและกองกำลังชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งและเกิดการปะทะกันระหว่างทหารพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนเป็นระยะ ทำให้ราษฎรชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนอพยพเข้ามายังฝั่งพื้นที่ชายแดนอย่างต่อเนื่อง กล่าวโดยสรุป การดำเนินนโยบายพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนนั้น มีความเชื่อมโยงกับเรื่อง ความมั่นคงเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่จะต้องการควบคุมดูแลให้รอบด้านเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของพลเมืองทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอีกด้วย และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมายังไม่อนุญาตให้ชาวไทยและชาวเมียนมาใช้

⁹ อติเรก พันเขียว และปณณดา ทรงอิทธิสุข, “แนวทางการบริหารจัดการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก,” รายงานการสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ราชภัฏวชิร ครั้งที่ 3, 20 - 22 พฤษภาคม 2558, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2558, 52-60.

หนังสือเดินทางเข้า - ออกพรมแดนทางบก ประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมายังไม่มีข้อตกลงร่วมกันเรื่องการตรวจลงตรา (วีซ่า)¹⁰ ซึ่งหากจะเดินทางระหว่างกันจะต้องขอรับการตรวจลงตรา(วีซ่า) ณ สถานทูตหรือสถานกงสุลของประเทศนั้น ๆ ก่อนส่วนบัตรผ่านแดนเรื่องระยะเวลาการพำนัก บัตรผ่านแดนจะได้ครั้งละไม่เกิน 2 สัปดาห์ บัตรผ่านแดนชั่วคราวครั้งละไม่เกิน 1 สัปดาห์ ในระดับท้องถิ่นยังคงอนุญาตผู้ถือบัตรผ่านแดนไปกลับภายในวันเดียว

แม้ว่าพื้นที่เศรษฐกิจตากจะมีขนาดเศรษฐกิจค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับของประเทศ โดยอำเภอแม่สอดเป็นพื้นฐานชายแดนที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้มข้นกว่าพื้นที่อื่น ๆ ของ ¹¹จังหวัดตากโดยเฉพาะจำนวนการลงทุนภาคอุตสาหกรรม มีจำนวนโรงงาน 285 แห่งมูลค่าการลงทุนกว่า 9,648 ล้านบาท การผลิตส่วนใหญ่เป็นภาคเกษตรและการใช้แรงงานเข้มข้น และสถานประกอบการกว่าร้อยละ 98 ของสถานประกอบการทั้งหมดที่จดทะเบียนในจังหวัดตาก ผลิตภาคการเกษตรผลผลิตทางการเกษตรหลัก ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าว และพืชไร่อื่นๆ ผลผลิตในกลุ่มนี้เป็นสินค้าที่ใช้บริโภค เป็นปัจจัยการผลิตภาคการเกษตรและบางส่วนเป็นวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผลผลิตภาคการเกษตรของจังหวัดตากเป็นสินค้าที่จำหน่ายตลาดภายในประเทศเป็นหลัก ส่วนภาคอุตสาหกรรมสถานประกอบการส่วนใหญ่ผลิตสินค้าในกลุ่มเครื่องแต่งกายและสิ่งทอ เนื่องจากส่วนหนึ่งมาจากการใช้แรงงานราคาถูกจากประเทศเมียนมา กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ยังคงเป็นกิจกรรมในระดับท้องถิ่น ภาคบริการพึ่งพาการท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายงบประมาณจากภาครัฐ การค้าเป็นการค้าในระดับท้องถิ่น ในขณะที่การค้าชายแดนสินค้าส่วนใหญ่สั่งซื้อมาจากส่วนกลางไม่ได้ผลิตในพื้นที่ รูปแบบทางการค้าผ่านด่านแม่สอด-เมียวดี จึงเป็นการค้าในระดับท้องถิ่น ไม่มีรูปแบบเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศอย่างไรก็ตาม อำเภอแม่สอดมีทำเลที่ตั้งเหมาะสม เป็นพื้นที่ที่มีการค้าชายแดน มีความเหมาะสมในการเป็นจุดเชื่อมโยงด้านการค้า รวมทั้งมีจุดแข็งในเรื่องของแรงงาน

2.2 ความท้าทายในการดำเนินนโยบาย

การดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ในการที่จะขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด เป้าหมายการดำเนินงานที่สำคัญของยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในเชิงการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติในระดับภูมิภาคและพื้นที่แล้วนั้นจังหวัดชายแดนจะมีการแปลงนโยบายจำนวน 2 รูปแบบ คือ การดำเนินนโยบายความมั่นคงที่มีการดำเนินการภายในประเทศโดยทั่วไป เช่น ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนา เป็นต้น อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายความมั่นคงเชิงพื้นที่ยังมีแนวโน้มของปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการลักลอบ

¹⁰ สำนักงานสภาพัฒนาการเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ, “แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ: กรณีศึกษาเขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด,” https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2019/03/pdf_okhrngkaarwiekhraaaheruueug_aenwthaangkaarbrihaaraemngngaantaangdaaw_aemsd.pdf, สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

¹¹ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตาก, “รายงานการลงทุนภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก,” <https://tak.industry.go.th/th/seztak>, สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

การค้าสินค้าที่ผิดกฎหมายตามแนวบริเวณชายแดน ดังเห็นได้จากสถิติการจับกุมของลักลอบหนีศุลกากร¹² ช่วงพ.ศ.2560 -2565 มีจำนวนสูงสุดในการจับกุม 2,189 คดี ซึ่งมูลค่าของกลางสูงสุด กว่า 35,235,214.87 บาท ปัญหายาเสพติดตามพื้นที่แนวชายแดน ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ส่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโรคติดต่อที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาหมอกควันและไฟป่า¹³ เป็น 1 ใน 9 จังหวัดของภาคเหนือที่ประสบปัญหาดังกล่าว เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า 8,376,681.25 ไร่ คิดเป็น 81.69% ของพื้นที่จังหวัดตาก เป็นต้น ซึ่งปัญหาจะอยู่ในลักษณะความมั่นคงในรูปแบบใหม่ที่มีความเป็นองค์รวมครอบคลุมไปทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตามความมั่นคงรูปแบบใหม่ยังเป็นการท้าทายของภาครัฐในฐานะเป็นผู้กำหนดนโยบาย ด้านความมั่นคงของชาติ ซึ่งมีสัมพันธ์เชิงแนวดิ่งจากบนลงล่าง ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมถึงเชิงพื้นที่และสอดคล้องกับวิถีชีวิต นิเวศวัฒนธรรมของภาคประชาชน อีกทั้งพื้นที่ชายแดนไทยพม่า ยังมีปัญหาเรื่องความมั่นคงในรูปแบบดั้งเดิมที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอดีต ได้แก่ ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดน ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ปัญหาความไม่ชัดเจน ของแนวเขตแดน และปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ทำให้เห็นได้ว่าในพื้นที่อาจมีแนวโน้มของปัญหาเพิ่มมากขึ้น

2.3 ความร่วมมือข้ามพรมแดน

การดำเนินนโยบายระหว่างไทย-เมียนมาร์ มีความสำคัญมากเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในการพัฒนาประเทศยังต้องมีการพึ่งพิงแรงงานเป็นจำนวนมากประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ไทย-พม่าต่างมีร่วมกันที่ชัดเจนในกรณีพรมแดน คือ ปัญหาเส้นเขตแดน โดยจุดที่เป็นปัญหาใหญ่ เช่น พื้นที่บริเวณแม่น้ำเมย จังหวัดตาก เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่ต้องการเจรจา เรื่องเส้นเขตแดนในอนาคต อย่างไรก็ตามความร่วมมือข้ามพรมแดน ที่สำคัญแบ่งได้ดังนี้

ความร่วมมือด้านการทหาร เมื่อเมียนมาร์มีการปฏิรูปประเทศ จึงนับว่าเป็นปัจจัยเชิงบวกต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า โดยการสร้างความไว้วางใจผ่านกลไกทุกระดับกลไกของกองทัพ และในส่วนของ การปฏิบัติภารกิจทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม อีกทั้งในระดับประชาชนตามแนวชายแดน การเสริมสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งของเมียนมาร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาบริเวณแนวชายแดน อาทิ โครงการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดน โครงการปศุสัตว์ และการพัฒนาโรงพยาบาล ในเชิงภูมิศาสตร์พม่ายังสามารถเป็นประตูสู่อาเซียนและเป็นประตูเชื่อมโยงระหว่างมหาอำนาจจีนและอินเดียนอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งไทยและพม่ายังมีความร่วมมือในระดับทวิภาคี ทั้งในด้านการปราบปรามยา

¹² ด้านศุลกากรแม่สอด, “สถิติคดีและของกลาง,” <http://maesot.customs.go.th/>, สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2566.

¹³ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตาก, “สถานการณ์ ไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดตาก,” <http://tak.mnre.go.th/th/index>, สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2565.

เสฟติด การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การแก้ไขปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย และการเปิดจุดผ่านแดนถาวรผ่านสะพานมิตรภาพไทย-พม่า ทั้งสองและรัฐบาลเมียนมาร์ได้เปิดจุดผ่านแดนถาวรเมียวดี ตรงข้าม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ความร่วมมือข้ามพรมแดนในระดับหน่วยงานพื้นที่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ระบุไว้ใน¹⁴ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการลดอุปสรรค ขั้นตอนการเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยการลดระยะเวลาการรายงานตัวของแรงงานต่างด้าว รวมถึงการขยายเวลาการขออนุญาตทำงานของแรงงาน ต่างด้าว ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านศักยภาพ เพื่อป้องกันการสูญเสียดินแดนและภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น เชื้อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำชายแดนระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาระบบโลจิสติกส์โดยเร่งรัดการพัฒนาระบบ National Single Window (NSW) ให้สมบูรณ์ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน สามารถเชื่อมโยงระบบเครือข่ายข้อมูลในกระบวนการนำเข้า-ส่งออกซึ่งมีแนวโน้มมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในทุกปีจากข้อมูลการค้าชายแดน¹⁵ ในปี 2561 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นประมาณร้อยละ 10

ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุน ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญให้เกิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคโดยใช้โอกาสจากอาเซียน ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่บริเวณชายแดน รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

สนับสนุนและยกระดับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา และส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การบริการและการลงทุนที่โดดเด่นในภูมิภาค โดยสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน ร่วมระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านและส่งเสริมการค้าและการบริการชายแดน กำหนดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ประเทศที่มีชายแดนร่วมมือกันพัฒนา เช่น โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ศูนย์การขนส่งโลจิสติกส์และสิ่งอำนวยความสะดวกทุกระบบของการค้าและการลงทุนในชายแดนบางกรณีการบริหารงานจะเป็นลักษณะเมืองพี่ เมืองน้อง (Sister City)

¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564, การสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน,”

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422, สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565.

¹⁵ ด่วนศุลกากรแม่สอด จังหวัดตาก, “ค้าชายแดนแม่สอดทะลุ 1.1 แสนล้าน ปี 2561 โต 10%, ประชาชาติธุรกิจออนไลน์,” <https://www.prachachat.net>, สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2565.

ด้านข้อกำหนดหมายแรงงาน ตาม¹⁶พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 มาตรา 14 ได้กล่าวว่าคนต่างด้าวซึ่งมีภูมิลำเนาและเป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย ถ้าได้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง อาจได้รับอนุญาตให้ทำงานบางประเภทที่มีลักษณะงานในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวในช่วงระยะเวลา ตามฤดูกาลที่กำหนดได้ ทั้งนี้ เฉพาะการทำงานภายในท้องที่ที่อยู่ติดกับชายแดนท้องที่ต่อเนื่องกับท้องที่ดังกล่าว ในกรณีแรงงานต่างด้าวตามสัญญาจ้างนั้นสามารถอยู่ในราชอาณาจักรได้ไม่เกิน 90 วัน กรณีไปกลับต้องไม่เกิน 7 วัน ตามมาตรา 14 เป็นแนวทางในการขออนุญาตให้แรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดนสามารถเข้ามาทำงานในพื้นที่ได้ 24 ชั่วโมง ซึ่งโดยปกติจะเป็นแรงงานมาเข้า - เย็นกลับ การกำหนดพื้นที่ที่ชัดเจนให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานและกำหนดค่าธรรมเนียมแรงงานต่างด้าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจ้างงานแรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดน ยิ่งกว่านั้นมีข้อเรียกร้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2551 การกำหนดค่าจ้างเป็นกรณีพิเศษในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจ้างงานของผู้ประกอบการตามแนวชายแดน แต่มีกรณีความคิดเห็นอีกในมุมหนึ่งเห็นควรว่าควรจะไปปรับลดต้นทุนด้านอื่นสำหรับผู้ประกอบการในพื้นที่

ด้านการศึกษา พื้นที่อำเภอชายแดนมีบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาเพิ่มขึ้น รวมไปถึงในระดับมหาวิทยาลัยโดยได้มีการเตรียมการรองรับไว้ในระดับหนึ่งแล้ว เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด โครงการอุทยานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่ปงกระดมีโชติ โรงเรียนเทศบาลเฉลิมพระเกียรติ (แผนกมัธยม) การจัดตั้งโพธิ์วิชาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดตาก สถานที่ตั้งอำเภอแม่สอด ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการและโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนานาชาติ โดยมีการเรียนฟรีอย่างมีคุณภาพ ยกกระดับและเพิ่มขีดความสามารถทางการศึกษา นอกจากนี้สำนักงานประถมศึกษาตากเขต 2 ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว¹⁷ และมีดำเนินการสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนให้กับนักเรียนในศูนย์การเรียน ซึ่งมีจำนวนมีจำนวน 65 ศูนย์ จำนวนร้อยละ 71 มีการจัดตั้งในเขตพื้นที่อำเภอแม่สอด โดยส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรการศึกษาเมียนมา ร้อยละ 84.6

ด้านการผ่านแดน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมายังไม่อนุญาตให้ชาวไทยและชาวเมียนมาใช้หนังสือเดินทางเข้า - ออกพรมแดนทางบกประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมายังไม่มีข้อตกลงร่วมกันเรื่อง การตรวจลงตรา (วีซ่า) ซึ่งหากจะเดินทางระหว่างกันจะต้องขอรับการตรวจลงตรา (วีซ่า) ณ สถานทูต หรือสถานกงสุลของประเทศนั้น ๆ ก่อน ส่วนบัตรผ่านแดนเรื่องระยะเวลาการพำนัก บัตรผ่านแดนจะได้ครั้งละไม่เกิน 2 สัปดาห์ บัตรผ่านแดนชั่วคราวครั้งละ

¹⁶ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 มาตรา 14, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา 125 ตอนที่ 37 ก (22 กุมภาพันธ์ 2551): 29.

¹⁷ สำนักงานประถมศึกษาตาก เขต 2, “ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว,” <https://www.mecctak2.com>, สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

ไม่เกิน 1 สัปดาห์ ในปัจจุบันระดับท้องถิ่นยังคงอนุญาตผู้ถือบัตรผ่านแดนไปกลับภายในวันเดียว และจากสถิติการอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดตาก¹⁸ การขออนุญาตทำงานใหม่ ณ เดือน ธันวาคม 2565 รวมทั้งสิ้น 44,075 คน ซึ่งเป็นคนงานต่างด้าวไป-กลับ 6,846 บาท

ด้านการสาธารณสุขสิ่งแวดล้อม มีการสร้างระบบกำจัดขยะ สิ่งปฏิกูล ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบป้องกันน้ำท่วมที่แก้ไขแบบเบ็ดเสร็จ ประชาชนจะได้รับการดูแลด้านสาธารณสุขและการพยาบาลพอสมควร เนื่องจากมีแรงงานต่างด้าวจำนวนมากจึงทำให้การบริการไม่เพียงพอและเป็นปัญหาให้กับหน่วยงานด้านสาธารณสุข อย่างไรก็ตามถือว่าการสาธารณสุขในพื้นที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ทันทต่อการรักษาโรคและการป้องกันโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นได้ หากพิจารณาจากสถานบริการสาธารณสุขในจังหวัดตาก ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดตาก ซึ่งมีโรงพยาบาลของรัฐ 5 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 2 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) 59 แห่ง มารยาคลินิก 3 แห่ง คลินิกเอกชน 17 แห่ง ศูนย์สุขภาพชุมชน 5 แห่ง รวมถึงคลินิกแม่ตาวซึ่งเป็นองค์กรชุมชน (CBO) ในด้านสุขภาพซึ่งให้บริการด้านสุขภาพเบื้องต้นและการคุ้มครองชุมชนจากพม่าในภาคตะวันตกของประเทศไทย

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมแผนการนโยบายด้านความมั่นคงในการกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนนับตั้งแต่ 2550-ปัจจุบัน

นโยบายความมั่นคง แห่งชาติ ปี พ.ศ.	การดำเนินการนโยบายความมั่นคง
2550 - 2554	นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ(พ.ศ.2550-2554) ¹⁹ ในภาพรวมได้มีการเริ่มใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งองค์กรภาครัฐ ภาควิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคการเมือง ภาคประชาสังคม ประชาชน ในการวิเคราะห์การเคลื่อนตัวของสถานการณ์ความมั่นคงอย่างต่อเนื่องให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพความมั่นคงภายในประเทศป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่

¹⁸ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, “สถิติการทำงานของคนต่างด้าวประจำเดือน ธันวาคม 2565,”

https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/88073cad88967313a04a0d77398a3a99.pdf, สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2566.

¹⁹ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554,”

<https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/08/PolicySecurity50.pdf>, สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

ตารางต่อที่ 1 (ต่อ)

นโยบายความมั่นคง แห่งชาติ ปี พ.ศ.	การดำเนินการนโยบายความมั่นคง
2558 - 2564	นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2558-2565) ²⁰ ในในภาพรวมของนโยบายมีการกำหนดรูปแบบการจัดระบบรักษาความปลอดภัยใหม่ โดยให้มีการวางแผนร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนากลไกที่สามารถไว้วางใจร่วมกันได้ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนมาตรการที่ใช้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเชื่อมั่นร่วมกันที่นำไปสู่การลดใช้อาวุธและกำลังทหารในพื้นที่ และให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
2562 - 2565	นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ(พ.ศ. 2562-2665) ²¹ มีความเชื่อมโยงและต่อเนื่องกับทิศทาง ด้านการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2559-2564) ²² ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการรับฟังความคิดเห็น โดยมีกลยุทธ์เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งให้ประชาชนตามแนวชายแดนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันภัยจากอาชญากรรมที่จะเข้าสู่ประเทศไทยผ่านช่องทางชายแดน

เมื่อวิเคราะห์การดำเนินนโยบายความมั่นคงโดยให้มีความเชื่อมโยงและตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาล พร้อมทั้งสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนงานและการจัดสรรงบประมาณด้านความมั่นคงแบบบูรณาการให้มีความชัดเจน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการกำหนดและขับเคลื่อนแผนงานด้านความมั่นคง

²⁰ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564,”

https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/500633/2558_นโยบายความมั่นคง_58_64_สมช.pdf?sequence=1, สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

²¹ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2562-2565,”

https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/500633/2558_นโยบายความมั่นคง_58_64_สมช.pdf?sequence=1, สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2565.

²² เรื่องเดียวกัน, 10.

อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญที่สามารถเอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่ คือ การมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองที่เป็นกลไกสำคัญในการบูรณาการด้านการบริหารจัดการในกระบวนการนโยบายเพื่อความสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ การปลูกจิตสำนึกด้านความมั่นคงแก่ประชาชนพื้นที่ชายแดนในการรักษา²³ นโยบายการรักษาความมั่นคงได้มีหน่วยงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ซึ่งจัดตั้งมาตั้งแต่ปี 2516 ที่เป็นหัวใจหลักในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ มีหน้าที่รับผิดชอบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติต่อภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างมีเอกภาพ โดยรวมเอาศักยภาพของพลเรือน ตำรวจ ทหาร เข้าช่วยกัน ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับผู้ปฏิบัติมีการปรับเปลี่ยนนโยบายมาเป็นการใช้การเมืองนำการทหารลดความสำคัญทางการทหารลงและเพิ่มความสำคัญให้ส่วนของข้าราชการพลเรือนภาคประชาชนเข้ามารับผิดชอบและมีส่วนร่วมมากที่สุด

การดำเนินนโยบายความมั่นคงที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่มักจะในรูปแบบการใช้กำลังทหารเข้าทำการรบ การรักษาอธิปไตยของชาติจึงเห็นได้ว่าในกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายค่อนข้างน้อยซึ่งอาจจะไม่ได้รับความร่วมแก้ไขปัญหาย่างแท้จริงเนื่องด้วยความรู้ความเข้าใจในบริบทเชิงพื้นที่ ภาษา วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมอันเครือญาติระหว่างประชาชนสองฟากฝั่งตามแนวชายแดนซึ่งมีอัตลักษณ์ที่ใกล้เคียงกันประกอบพื้นที่ชายแดนมีลักษณะเป็ดมากขึ้นหรือจากกรณีการดำเนินนโยบายที่ไปกระทบต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่และเมื่อยุคสมัยที่มีการพัฒนามากขึ้น พื้นที่ชายแดนไทย-พม่า จะเป็นพื้นที่การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมที่เอื้อต่อประเทศทั้งสองฟากฝั่ง อีกทั้งยังมีการพัฒนากระทั่งมีความสำคัญทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง หากแต่ผลที่เกิดขึ้นในฐานะของความเป็นรัฐนั้นพื้นที่ชายแดนยังเป็นพื้นที่ที่อำนาจรัฐอ่อนแออีกทั้งชายแดนยังเป็นแหล่งรวมของปัญหาภัยคุกคาม ไม่เป็นไปตามแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาผู้หลบหนี เข้าเมือง แม้กระทั่งเป็นแหล่งหลบซ่อนของอาชญากร อีกทั้งพื้นที่ยังมีความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศค่อนข้างสูง พื้นที่ที่ต้องรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากการหลั่งไหลเคลื่อนย้ายของประชาชน การหนีภัยสงคราม ผู้อพยพ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอีกหลายประการ ซึ่งเป็นการเผชิญกับปัญหาและภัยคุกคามรูปแบบใหม่มากมายหลายประการ และพื้นที่ชายแดนไทยพม่า ยังมีปัญหาเรื่องความมั่นคงในรูปแบบดั้งเดิมที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอดีต ได้แก่ ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดน ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ปัญหาความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน และปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม และพบว่าสิ่งที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันจะมีในลักษณะความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจำแนกเป็นประเด็นที่ต้องเผชิญเป็นปัญหาในเชิงพื้นที่ และมีแนวโน้มอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนใน

²³ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, “ประวัติความเป็นมาของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร,” <https://www.isoc.go.th/about.php>, สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

ท้องถิ่นอย่างเข้มข้นในการเฝ้าระวังและการจัดการกับปัญหาดังกล่าวในทุกด้าน เช่น การจัดการปัญหาการระบาดของเชื้อไวรัส โควิด 19 ยังมีกลุ่มบุคลากรสำคัญทางด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะเป็น พลเรือนตัวอย่าง เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในกลไกการควบคุมปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าวเป็นอย่างดี แม้แต่การจัดการปัญหาด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติจังหวัดตากถือเป็นจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตรและมีประชากรเป็นชนเผ่าจำนวนมาก และหากชุมชนเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลนั้นการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของภาคประชาชนจึงเป็นกลไกสำคัญและมีศักยภาพในการร่วมบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ในสถานการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากที่ทำให้เกิดพลวัตทางสังคมและความมั่นคงชายแดนในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตนั้น ความมั่นคงชายแดนนั้นเป็นในลักษณะการรักษาความมั่นคงในทุกมิติ อาทิปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดน ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ปัญหาความไม่ชัดเจน ของแนวเขตแดนและปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม อีกทั้งยังมีปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่²⁴ ที่เกิดขึ้นในสมัยปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาการกำหนดสถานะบุคคล ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ปัญหาความขัดแย้งในสังคม ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ ปัญหาโรคระบาด และปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาธุรกรรมการเงินผิดกฎหมาย ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวเห็นได้ว่าในพื้นที่อาจมีแนวโน้มของปัญหาเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ความท้าทายในการจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนของภาครัฐที่อาจจะยังมีการเกิดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

บทบาทสำคัญในการร่วมมือและดูแลรักษาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนซึ่งมีความเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ทั้งในรูปแบบความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่และการไปมาหาสู่ระหว่างพลเมืองทั้งในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมสองฟากฝั่งในบริเวณพื้นที่ชายแดน การประสานการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเตรียมความพร้อมการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความมั่นคง การปรับปรุงระบบติดตามเฝ้าระวัง ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงในทุกระดับเพื่อเสนอแนะแนวทางแผนป้องกันความเสียหายและลดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นไปตามประเด็นในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง (พ.ศ.2561-พ.ศ.2580)²⁵ ถือเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการหลัก ที่สู่แผนปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนของหน่วยงานที่เกี่ยวกับด้านความมั่นคงจำนวน 6 ด้าน ตามประเด็นยุทธศาสตร์การจัดการความมั่นคงชายแดน คือ 1) ด้านยาเสพติด

²⁴ สุรชาติ บำรุงสุข, “กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ : ความเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีและกรณีประเทศไทย,” *วารสารสังคมศาสตร์* 33, ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2545): 240 -244.

²⁵ เรืองเดี๋ยวกั้น, 1.

2) ด้านแรงงานและการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านสาธารณสุข 5) ด้านโรคระบาด 6) ด้านปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งในแต่ละด้านมีภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการความมั่นคงชายแดนในทุกระดับ

อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและผันผวนค่อนข้างสูงทั้งในสถานการณ์ระดับประชาคมโลก ระดับอนุภาค รวมถึงระดับชาติและระดับพื้นที่ โดยมีเครือข่ายภาคพลเมืองคอยการสนับสนุน ทั้งด้านนโยบายองค์ความรู้และการสร้างกลไกขับเคลื่อนแผนในระดับต่าง ๆ ในกระบวนการนโยบายของภาคประชาชนและองค์กรภาคประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในพื้นที่ชายแดนได้อย่างแท้จริงและเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติและกลไกที่จะไปสู่การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงชายแดนและการร่วมมือข้ามพรมแดนในมุมมองของความมั่นคงในสังคมที่เป็นพลวัตการเปลี่ยนแปลงทั้ง ปัจจัยทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองภายในประเทศเป็นกลไกขับเคลื่อนเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในนโยบายและท้าทายการพัฒนากระบวนการนโยบายในทุกระดับ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมรับมือความมั่นคงรูปแบบใหม่ในสังคมที่มีความเป็นพลวัตโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาวิจัยประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับพลเรือนภาคประชาสังคมในด้านความร่วมมือในการบริหารความมั่นคงในรูปแบบใหม่ สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ศึกษาผลกระทบและมาตรการในการพัฒนาความมั่นคงในพื้นที่เศรษฐกิจชายในการบริหารจัดการระบบพื้นที่ชายแดนที่มีประสิทธิภาพในระดับประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, “แผนพัฒนาจังหวัดตาก (2566-2570),” <http://web.tak.go.th/upload/files/U-1675315230.pdf>, สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2566.
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. “ประวัติความเป็นมาของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร.” <https://www.isoc.go.th/about.php>. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.
- คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.). “ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 4/2557 เรื่อง นโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.” ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2557. https://www.boi.go.th/upload/content/4_2557_28267.pdf. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2565.
- ด่านศุลกากรแม่สอด จังหวัดตาก. “ค้าชายแดนแม่สอดทะลุ 1.1 แสนล้าน ปี 2561 โต 10%, ประชาชาติธุรกิจออนไลน์.” <https://www.prachachat.net>. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2565.
- ด่านศุลกากรแม่สอด. “สถิติการจัดเก็บรายได้ด่านศุลกากรแม่สอดตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557-2565.” <http://maesot.customs.go.th/>. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565.
- ด่านศุลกากรแม่สอด. “สถิติคดีและของกลาง.” <http://maesot.customs.go.th/>. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564, การสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน.” https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565.
- สำนักงานจังหวัดตาก. “แผนพัฒนาจังหวัดตาก (2566-2570).” กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, <http://web.tak.go.th/upload/files/U-1675315230.pdf>. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2566.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตาก. “สถานการณ์ ไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดตาก.” <http://tak.mnre.go.th/th/index>. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2565.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. “สถิติการทำงานของคนต่างด้าวประจำเดือน ธันวาคม 2565.” https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/88073cad88967313a04a0d77398a3a99.pdf. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2566.
- สำนักงานประถมศึกษาตาก เขต 2. “ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว.” <https://www.mecctak2.com>. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ. “แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่าง
ด้าวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ: กรณีศึกษาเขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด.”

[https://www.mol.go.th/wp-](https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2019/03/pdf_okhrngkaarwiekhraaaherueng_ae)

[content/uploads/sites/2/2019/03/pdf_okhrngkaarwiekhraaaherueng_aenwthaangkaarbrihaaraerngaantaangdaaw_aemsd.pdf](https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2019/03/pdf_okhrngkaarwiekhraaaherueng_aenwthaangkaarbrihaaraerngaantaangdaaw_aemsd.pdf). สืบค้นเมื่อ 18
เมษายน 2565.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. “แผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
พ.ศ.2564 - พ.ศ.2565.” [https://www.nsc.go.th/wp-](https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2021/07/NSC-plan-national2564-2565.pdf)

[content/uploads/2021/07/NSC-plan-national2564-2565.pdf](https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2021/07/NSC-plan-national2564-2565.pdf). สืบค้นเมื่อ 18
เมษายน 2565.

สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงกิจการชายแดนและประเทศรอบบ้าน. “แผนบริหารจัดการ
ชายแดนด้านความมั่นคง (2559 – 2564).” [https://www.nsc.go.th/wp-](https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง.pdf)

[content/uploads/2018/10/แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง.pdf](https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง.pdf). สืบค้น
เมื่อ 18 เมษายน 2565.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554.”

<https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/08/PolicySecurity50.pdf>.
สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564.” 13.

[https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/500633/2558_](https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/500633/2558_นโยบายความมั่นคง_58_64_สมช.pdf?sequence=1)
[นโยบายความมั่นคง_58_64_สมช.pdf?sequence=1](https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/500633/2558_นโยบายความมั่นคง_58_64_สมช.pdf?sequence=1). สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564.”

[https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/500633/2558_](https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/500633/2558_นโยบายความมั่นคง_58_64_สมช.pdf?sequence=1)
[นโยบายความมั่นคง_58_64_สมช.pdf?sequence=1](https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/500633/2558_นโยบายความมั่นคง_58_64_สมช.pdf?sequence=1). สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565.

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตาก. “รายงานการลงทุนภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนา
เศรษฐกิจพิเศษตาก.” <https://tak.industry.go.th/th/seztak>. สืบค้นเมื่อ 18
เมษายน 2565.

สุรชาติ บำรุงสุข. “กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ : ความเปลี่ยนแปลงของทฤษฎีและกรณี
ประเทศไทย.” *วารสารสังคมศาสตร์* 33, ฉ.1 (มกราคม - มิถุนายน 2545): 240-244.

อดิเรก พันเขียว และปณณดา ทรงอิทธิสุข. “แนวทางการบริหารจัดการรักษาความมั่นคงและ
ความสงบเรียบร้อยในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก.” รายงานการสืบเนื่องจากการ
ประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ราชภัฏวชิร ครั้งที่ 3. 20-22 พฤษภาคม 2558.
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 2558. 52-60.

Berg, E. and Ehin, P. “What Kind of Border Regime is in the Making?: Towards a Differentiated and Uneven Border Strategy.” *Journal of the Nordic International Studies Association*, 41(1), 53–71. March 2006.

